

برنامه تحولی

یکپارچه سازی شعب

طرح «بیمه متمرکز و یکپارچه سازی شعب» در سازمان تأمین اجتماعی یکی از مهم ترین برنامه های تحولی در مسیر نوین سازی ساختارها و فرایندهای این نهاد بزرگ رفاهی به شمار می رود. تمرکز داده ها، بازمهندسی فرایندها، یکپارچه سازی سیستم ها، ارتقای شفافیت، مدیریت بهینه منابع و هوشمندسازی خدمات و بازرسی ها، اهداف اصلی این طرح هستند؛ اهدافی که در نهایت به بهبود کیفیت خدمات و افزایش اعتماد عمومی منجر خواهد شد. اجرای این برنامه از آنجا اهمیت دارد که تأمین اجتماعی امروز با میلیون ها بیمه شده، کارفرما و بازنشسته مواجه است و بدون بهره گیری از فناوری های نوین و یکپارچگی داده ها، امکان مدیریت کارآمد چنین گستره ای وجود ندارد.

در چارچوب این طرح، جمعیت اطلاعات بیمه شدگان، کارفرمایان و سوابق بیمه ای در یک پایگاه داده مرکزی انجام می شود. این جمعیت داده ها، امکان تحلیل دقیق تر، گزارش دهی معتبر و به کارگیری هوش مصنوعی در مدیریت منابع و سیاست گذاری را فراهم می آورد. همزمان با بازمهندسی فرایندها، خطاهای انسانی کاهش یافته و خدماتی متناسب با نیازهای روز و فناوری های جدید ارائه خواهد شد. حذف شیوه های سنتی و پراکنده و جلوگیری از اعمال سلیقه فردی در فرایندها، از دیگر نتایج این اقدام است که به ارتقای بهره وری سازمان می انجامد.

یکپارچه سازی اطلاعات شعب نیز یکی از پایه های این تحول است. با تحقق این هدف، ارائه خدمات به بیمه شدگان هماهنگ تر، سریع تر و کارآمدتر خواهد شد. همچنین ثبت لحظه ای درآمدها و تعهدات، امکان مدیریت منابع را بهبود بخشیده و سطح شفافیت مالی سازمان را ارتقا می دهد. چنین اقدامی نه تنها در درون سازمان، بلکه در نگاه بیمه شدگان و کارفرمایان نیز اعتماد بیشتری به عملکرد تأمین اجتماعی ایجاد خواهد کرد.

هوشمندسازی بازرسی ها نمونه ای روشن از تغییر رویکرد سنتی به شیوه های مدرن است؛ فرایندی که پیش تر به شکل میدانی و زمان بر انجام می شد، اکنون با استفاده از داده های متمرکز و به صورت برخط صورت می گیرد. این تغییر سرعت و دقت را بالا می برد و امکان صدور هشدارهای پیشگیرانه را فراهم می سازد. توسعه خدمات غیرحضوری نیز بخش مهم دیگری از این برنامه تحولی است؛ از ثبت تغییرات هویتی و اصلاح نشانی گرفته تا پرداخت حق بیمه قراردادها توسط پیمانکاران یا کارفرمایان و ثبت درخواست بیمه کارگران ساختمانی، همگی در سامانه های غیرحضوری در دسترس ذی نفعان قرار گرفته اند. این اقدامات موجب کاهش مراجعات حضوری، صرفه جویی در زمان و هزینه و افزایش رضایت بیمه شدگان خواهد شد. در کنار این اقدامات، طرح های تخصصی دیگری نیز به صورت مکمل در حال اجراست. از جمله طرح مدیریت تعهدات بیمه ای ویژه کارگران ساختمانی، ساماندهی مشاغل سخت و زیان آور، مکانیزه کردن فرایند وصول مطالبات و اجرای سامانه «رسا» برای پذیرش و پرداخت الکترونیک اسناد درمانی. همچنین پرونده الکترونیک سلامت و مرحله نخست طرح پزشک خانواده و نظام ارجاع نیز آغاز شده و گاهی مهم در مسیر یکپارچگی خدمات درمانی محسوب می شود.

مهناز بیرانوند

روزنامه نگار

“

طلاق صوری با

سوءاستفاده

از مزایای

بیمه ای، منابع

صندوق ها

را تهدید و

بنیان خانواده

را تضعیف

می کند و

ضرورت اصلاح

قوانین و نظارت

فوری را آشکار

می سازد

زمینه سوءاستفاده از مستمری بازماندگان را تسهیل می کنند. این بند به فرزندان دختر بدون شغل یا همسر اجازه می دهد از مستمری والدین فوت شده بهره مند شوند، اما نبود محدودیت ها و چارچوب های زمانی دقیق، انگیزه ای برای طلاق های صوری ایجاد کرده است. محمدرحیمی جانی، کارشناس بیمه های اجتماعی، معتقد است بازنگری و به روزرسانی قوانین می تواند این معضل را کاهش دهد. او پیشنهاد می دهد با تعیین بازه زمانی مشخص برای یافتن شغل یا محدود کردن مستمری به زمان فوت والد، امکان سوءاستفاده محدود شود. برای نمونه، می توان شرط کرد که بهره مندی از مستمری تنها در زمان فوت پدر و برای دختر بدون شغل و همسر مجاز باشد. نبود نظارت دقیق و محدودیت های قانونی، طلاق صوری را به چالشی چندوجهی بدل کرده و اصلاحات ساختاری را ضروری می سازد. تجربه نشان داده که تغییرات قانونی، مانند الزام به گذشت سه سال از طلاق برای معافیت سرپازی، می تواند تأثیرات مثبتی در کاهش این پدیده داشته باشد و نظم و عدالت اجتماعی را تقویت کند.

محمودیان، مدیرکل امور مستمری های سازمان تأمین اجتماعی، هرچند انگیزه اولیه طلاق صوری غالباً اقتصادی است، اما در بلندمدت نبود التزام قانونی زوجین می تواند به فروپاشی واقعی زندگی مشترک منجر شود. زنان بیشترین آسیب را متحمل می شوند، زیرا با طلاق صوری از حقوقی مانند ارث همسر محروم می شوند. این معضل همچنین موجب کاهش تمایل به ازدواج و تشکیل خانواده، به ویژه در میان زنان، شده و نظم ورودی و خروجی نیروی کار را مختل می کند. دریافت مستمری بلندمدت انگیزه افراد برای اشتغال و مشارکت اقتصادی را کاهش می دهد، به اقتصاد خانواده ها آسیب می رساند و مشارکت اجتماعی زنان را محدود می کند. در نتیجه ساختارهای خانوادگی و اجتماعی به طور قابل توجهی تضعیف می شوند.

ضعف قوانین و سوءاستفاده ها

قوانین کنونی تأمین اجتماعی، به ویژه بند ۳ ماده ۴۸ قانون حمایت از خانواده، شرایطی فراهم کرده اند که

خدمات به بیمه پردازان واقعی را کاهش می دهد. این پرداخت های غیرضروری کسری بودجه ای قابل توجه ایجاد کرده و ادامه روند آن می تواند پایداری مالی سازمان را به خطر اندازد. نمونه بارز آن مستمری های بلندمدت به دختران بدون سرپرست است که در واقع با همسر سابق خود زندگی می کنند و هزینه های هنگفتی را به صندوق ها تحمیل می کنند. فشار مالی ناشی از این پدیده، ظرفیت سازمان در گسترش خدمات به سایر اقشار نیازمند را محدود کرده و تعادل مالی صندوق های بیمه ای را برهم زده است. این وضعیت ضرورت بازنگری فوری در سازوکارهای نظارتی و تخصیص منابع را بیش از پیش روشن می کند.

آسیب به بنیان خانواده

طلاق صوری، فراتر از تخلف قانونی، بار سنگینی بر منابع مالی صندوق های بیمه ای وارد می کند. پرداخت مستمری به افرادی که به صورت غیرواقعی از قوانین بهره می برند، منابع تأمین اجتماعی را که از حق بیمه های بین سلسلی تأمین می شود، تحلیل می برد و توانایی سازمان در ارائه

چتر حمایتی تأمین اجتماعی بر سر زنان

زنان امروز با سهمی بیش از سه و نیم میلیون نفر از بیمه شدگان اصلی، نشان داده اند که دیگر نمی توان نقش آنان را در بازار کار و بیمه اجتماعی نادیده گرفت

براساس تازه ترین داده ها، بیش از ۱۶ میلیون و ۵۰۰ هزار نفر بیمه شده اصلی در سازمان تأمین اجتماعی حضور دارند که نزدیک به سه میلیون و ۷۰۰ هزار نفر آنان را زنان تشکیل می دهند. این رقم معادل حدود ۲۲.۵ درصد از کل بیمه شدگان اصلی است. در بازار کار نیز سهم زنان در بخش دولتی به ۴۵ درصد می رسد، اما در بخش خصوصی تنها ۲۵ درصد را شامل می شود. این تفاوت، حکایت از نابرابری فرصت ها دارد و ضرورت برنامه ریزی جدی برای افزایش حضور زنان در بخش های غیردولتی را یادآور می شود. اصل بیست و نهم قانون اساسی، بهره مندی همگان از خدمات بیمه ای و حمایتی را حقی مسلم می داند و اجرای این حق بر دوش دولت و صندوق های بیمه ای گذاشته شده است. سازمان تأمین اجتماعی با پوشش ۴۸ میلیون نفر، ستون اصلی این نظام حمایتی است. بیش از نیمی از جمعیت تحت چتر بیمه های اجتماعی، از خدمات این سازمان بهره مند می شوند و زنان نیز در هر دو بخش شاغل و غیرشاغل، بخشی جدانشدنی از این جامعه بزرگ هستند.

زنان در شمار مستمری بگیران

بخش مهمی از تعهدات بلندمدت تأمین اجتماعی به پرداخت مستمری بازنشستگی، بازماندگان و از کارافتادگی اختصاص دارد. از مجموع هزینه ماهانه ۱۲۵ هزار میلیارد تومانی این سازمان، حدود ۹۰ هزار میلیارد تومان صرف پرداخت مستمری می شود. در این میان، زنان ۲۱ درصد مستمری بگیران را تشکیل می دهند. علاوه بر آن، زنان بازمانده-همسران و دختران فاقد شغل-از مستمری همسر یا پدر خویش بهره مند می شوند؛ امکانی که تا پایان حیات آنان استمرار می یابد. پرداخت کمک هزینه ازدواج، غرامت ایام بارداری و بیماری، بیمه دانشجویی و بیمه زنان خانه دار نیز بخشی از حمایت های کوتاه مدت سازمان از جامعه زنان است.

حمایت ویژه در بارداری

از مهم ترین خدمات ویژه به زنان بیمه شده، پرداخت غرامت دستمزد ایام بارداری است. مطابق ماده ۶۷ قانون تأمین اجتماعی، زنانی که حداقل ۶۰ روز سابقه پرداخت حق بیمه در سال پیش از زایمان دارند، می توانند از مرخصی زایمان با دریافت کامل حقوق بهره مند شوند. این مرخصی ۹ ماه است و در صورت تولد فرزندان دوقلو به ۱۲ ماه افزایش می یابد. تنها در سال گذشته، بیش از دو هزار و ۹۰۰ میلیارد تومان برای غرامت دستمزد ایام بارداری به زنان بیمه شده پرداخت شد؛ رقمی که نشانگر توجه سازمان به سلامت و امنیت شغلی مادران است. غرامت دستمزد ایام بیماری نیز از دیگر خدمات حیاتی تأمین اجتماعی است. بر اساس قانون، چنانچه بیمه شده به دلیل بیماری یا حادثه توان کار نداشته باشد، حقوق جایگزین او توسط سازمان پرداخت می شود. سال گذشته در این زمینه بیش از سه هزار و ۲۷۰

میلیارد تومان هزینه شد. این غرامت از روز نخست بستری در بیمارستان محاسبه می شود و برای درمان های سرپایی از روز چهارم. میزان پرداخت نیز برای بیمه شدگان متأهل معادل سه چهارم متوسط دستمزد روزانه و برای افراد مجرد دوسوم آن است. چنین حمایتی به ویژه برای زنان شاغل که بار دواگانه کار و خانواده را بر دوش دارند، حیاتی و امیدبخش است.

بیمه برای خانه داران و دانشجویان

یکی از طرح های نوین تأمین اجتماعی، بیمه فراگیر خانواده ایرانی است؛ طرحی که فرصت بهره مندی از خدمات بیمه ای را برای زنان خانه دار و دانشجویان فراهم ساخته است. تاکنون بیش از ۵۲۰ هزار زن خانه دار و بیش از ۸۰ هزار دانشجوی به جمع بیمه پردازان پیوسته اند. این طرح گامی مهم برای افزایش امنیت اجتماعی گروه هایی است که پیش تر از نظام بیمه ای فاصله داشتند. سهم ۲۲.۵ درصدی زنان از بیمه شدگان اصلی و سهم ۲۱ درصدی آنان از مستمری بگیران، نشان دهنده حضور جدی زنان در شبکه حمایتی تأمین اجتماعی است. اما این تنها نقطه آغاز است. هر چه زنان سهم بیشتری در بازار کار یابند، هم منابع مالی سازمان تقویت می شود و هم جامعه به سوی عدالت و توازن بیشتر حرکت می کند. توسعه بیمه ای، رونق اشتغال زنان و رشد پایدار اقتصادی در گروی همین گسترش مشارکت است. زنان نه تنها نیمی از جمعیت کشور، که نیمی از توان و امید جامعه به شمار می روند. حضور آنان در بازار کار و بهره مندی شان از حمایت های بیمه ای، ضامن توسعه ای متوازن و انسانی است. سازمان تأمین اجتماعی با گستردن چتر حمایتی خود بر سر زنان شاغل، خانه دار و دانشجو، می تواند سرمایه ای ماندگار برای نسل های آینده فراهم کند. اگر فرصت های برابر برای زنان فراهم شود، بازار کار پررونق تر، صندوق های بیمه ای پویاتر و جامعه ای نیرومندتر خواهیم داشت. آینده ای که در آن زنان نه تنها بهره مند، بلکه سازندگان اصلی رفاه و عدالت اجتماعی اند.